

TOERTOCHT RONDJE TEXEL (ca 97 km)

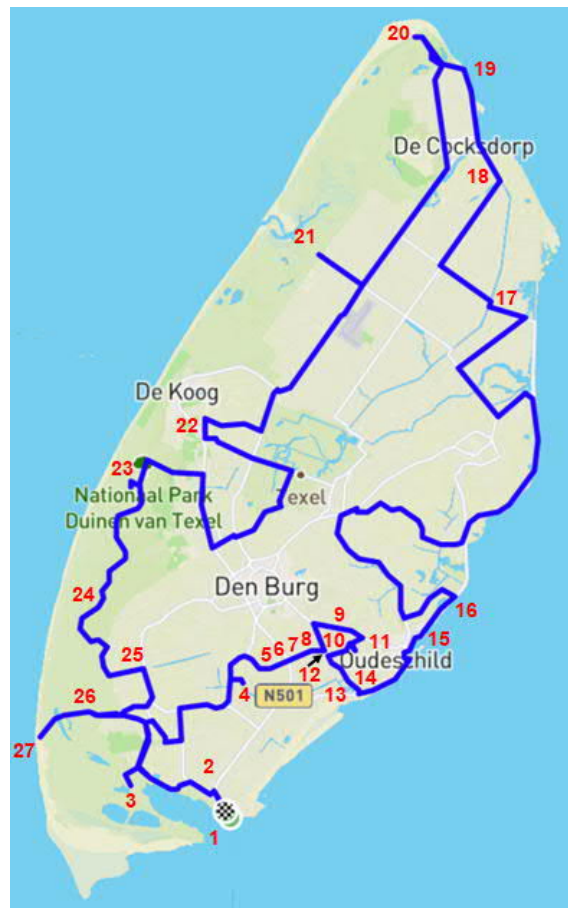
Deze route is uitgezet op het eiland Texel, dat in tegenstelling tot de andere waddeneilanden, een lange geologische geschiedenis kent. Alhoewel de route qua kilometers begint en eindigt bij het afrijden en oprijden van de veerboot in 't Horntje op Texel, begint en eindigt de route qua beleving bij het oprijden en afrijden van de veerboot in Den Helder.

De route loopt door een aantal verschillende landschappen. Het oude land van Texel vormt de kern van het eiland en bestaat uit in de voorlaatste ijstijd (Saalien) gevormde keileemheuvels, die in de laatste ijstijd (Weichselien) grotendeels bedekt zijn door dekzand. De rest van het eiland is veel jonger en bestaat uit duinen langs de Noordzeekust en ingepolderde kwelders langs de Waddenkust.

De toertocht begint en eindigt in de veerhaven 't Horntje op Texel.

Op het routekaartje zijn 27 rode cijfers aangebracht die corresponderen met onderstaande stukjes tekst over en afbeeldingen van landschappelijke bezienswaardigheden en wetenswaardigheden.

Let op: Het verdient aanbeveling deze route buiten de schoolvakanties te rijden.

schaal 1:200.000

Bezienswaardigheden en wetenswaardigheden

1 TESO	15 Oudeschild en de Rede van Texel
2 Texel	16 Ottersaat
3 De Mokbaai en de Geul	17 Eijerland en het Noorden
4 Kolken	18 De Cocksdorp
5 Schapenboeten	19 De Waddenzee
6 Tuinwallen	20 Vuurtoren Eijerland
7 Russenkerkhof	21 De Sluftervallei
8 'Texelaars'	22 Mientgronden
9 De Hoge Berg	23 Ecomare
10 Stolpboerderijen	24 De Dennen
11 De Wezenputten	25 Den Hoorn: De kerk als baken
12 De Zandkuil	26 Langs de Hoornder Slag
13 Fort De Schans	27 Zeereep bij de Hoornder Slag
14 De Traanroeier in Oudeschild	

In dit pdf-routebestand zijn uitsluitend de vier vetgedrukte landschap-specifieke bezienswaardigheden en wetenswaardigheden opgenomen. Voor de overige bezienswaardigheden en wetenswaardigheden zal het boek 'HET NEDERLANDSE LANDSCHAP VANAF DE MOTOR OF VANUIT DE AUTO' moeten worden geraadpleegd.

6 TUINWALLEN

Karakteristiek voor het Texelse landschap zijn de tuinwallen ('tuunwoallen'). De uit graszoden opgebouwde perceelscheidingen die de schapenweiden op het hogere pleistocene zand omzomen, accentueren als het ware het golvende karakter van het landschap. De tuinwallen zijn aangelegd na het afschaffen van het recht op overalweide in de 17e eeuw. Boeren hadden voor die tijd het recht om hun vee *overal* te laten grazen op de gemeenschappelijke weidegronden. Het vee moest voortaan op de eigen landjes blijven en er moest een vorm van perceelscheiding worden bedacht.

In het heuvelachtige oude land van Texel was het graven van sloten niet mogelijk vanwege de lage grondwaterstand. Rasters zetten van hout kon ook niet omdat er op het toen vrijwel boomloze Texel nauwelijks hout te vinden was. Dus werden de tuinwallen, gemaakt van graszoden.

Tuinwallen zijn aan weerszijden opgebouwd uit op elkaar gestapelde graszoden, van binnen opgevuld met zand of losse grond en van boven afgedekt met een dekzode. Om te voorkomen dat de schapen over de wallen sprongen, werden er duindoortakken in gestoken.

Rond de Hoge Berg wordt al eeuwen lang gebruik gemaakt van dezelfde buurtweggetjes.

Buurtweggetjes werden onderhouden door de buurtschappen, daaraan danken zij ook hun naam. Dat onderhoud was vaak niet best, waardoor de weggetjes vooral in natte tijden slecht begaanbaar waren. Boerenkarren konden elkaar niet of nauwelijks passeren. Regel was dat de boer met de volle kar voorrang had. De boer met de lege kar moest zijn paard en wagen het land insturen, om er vervolgens met een grote draai weer uit te rijden.

De buurtweggetjes werden ook gebruikt als wandelpaden.

BUURTWEGGETJE TUSSEN TWEE TUINWALLEN

9 NATIONAAL LANDSCHAP DE HOGE BERG

Het glooiende landschap van Texel is gevormd in de voorlaatste ijstijd (Saalien). In het Saalien is o.a. langs de lijn Texel - Wieringen - Gaasterland een grondmorenerug ontstaan.

Grondmoreneruggen in Noord-Nederland zijn lang tot de stuwwallen gerekend, maar uit recent onderzoek blijkt dat de opbouw sterk afwijkt van de Midden-Nederlandse stuwwallen.

Er is geen stuwwalvorming nodig om het reliëf te verklaren, daarom worden de keileembulten van Texel, Wieringen en Gaasterland nu beschouwd als dumpmorenen. Dumpmorenen worden gevormd in een periode van stagnatie van het ijsfront. Het gletsjerijs stroomt wel, maar schuift niet vooruit. Door het stromende ijs wordt keileem aangevoerd en aan de voorzijde van het ijsfront ontstaat een keileemophoping. Keileem wordt als grondmorene onder het landijs gevormd en bestaat uit een mengsel van keien, grind, zand en leem.

In de laatste ijstijd (Weichselien) lag in Nederland geen landijs, maar heerste er een subarctisch klimaat waardoor er niet of nauwelijks plantengroei voorkwam. Ijzige zandstormen bedekten het keileem met een dikke laag dekzand. Slechts enkele 'keileemkoppen' steken nu nog boven het dekzand uit.

DE HOGE BERG

De Hoge Berg is de hoogste keileembult van Texel (15,3 m +NAP). Het gebied met glooiend grasland, tuinwallen en schapenboeten is een uniek cultuurhistorisch landschap.

De Hoge Berg is een landschapsreservaat dat wordt beschermd als nationaal landschap en dat wordt beheerd door Vereniging Natuurmonumenten. Een nationaal landschap is een gebied waarvan is aangegeven dat er zich een unieke combinatie van agrarisch gebied, natuur en cultuurhistorie bevindt. In tegenstelling tot een nationaal park biedt een nationaal landschap ook plaats aan wonen, landbouw en kleinschalige bedrijven..

17 EIJERLAND EN HET NOORDEN

De geschiedenis van polder Eijerland begint rond 1620 met het dichten van het zeegat tussen Texel en Eijerland. De Zanddijk die toen tussen beide eilanden is aangelegd, vormt de westkant van de latere polder Eijerland. In de volgende twee eeuwen ontstond aan de wadkant oostelijk van die stuifdijk een uitgestrekt kweldergebied, het Buitenveld.

In 1835 kocht de Belgische reder De Cock het Buitenveld, het kweldergebied tussen het oude land van Texel en het eiland Eijerland. Vervolgens werd het kweldergebied door de bouw van een ruim 11 kilometer lange dijk van de zee afgesloten, waardoor polder Eijerland ontstond. De polder bestaat, behoudens een strook zand aan de westzijde, uit zavel en lichte zeeklei.

Tussen het oude land van Texel en de jonge polder Eijerland ligt polder Het Noorden. Het is de jongste polder van Texel. Na herhaaldelijke stormschade aan de oude Texelse zeedijk kocht het bestuur van de Texelse polders het recht op inpoldering van de Noorderwaard, de slikkige inham tussen het oude Texel en de nieuwe polder Eijerland. In 1876 werd de inham door een dijk afgesloten, waardoor polder Het Noorden ontstond. De polder bestaat, behalve uit klei en zavel langs de oude dijken, uit van nature onvruchtbaar zeezand. Door aanwending van kunstmest is de vruchtbaarheid van de bodem sterk verbeterd.

In beide polders is het landschap heel anders dan op het oude land van Texel. Het zijn moderne polders met rechte wegen en grote rechthoekige akkers. Toch is het voormalige kweldergebied nog herkenbaar in de vorm van oude krekken.

ZANDDIJK (KAARTFRAGMENT 1691)

(Het noorden is rechts, het westen is boven.)

EIJERLAND EN HET NOORDEN

21 DE SLUFTERVALLEI

Een slufte is een gebied waar zeewater bij springtij door een geul in de duinen het land kan binnendringen. De Sluftervallei of Vlake van de Slufte is een grotendeels door duinen omsloten strandvlakte, die in open verbinding staat met de Noordzee, waardoor een zeer gevarieerd 'achterduins' kwelderlandschap is ontstaan. De Sluftervallei is deel van het Nationaal Park Duinen van Texel. De kwalificatie nationaal park betekent dat de staat de nationale betekenis van het gebied erkent en de bescherming waarborgt. De Sluftervallei heeft een oppervlakte van ruim 700 ha (land en water), daarvan staat ongeveer 330 ha onder invloed van het zeewater. Het gebied is eigendom van Staatsbosbeheer.

De Sluftervallei wordt heden ten dage meestal kortweg als 'De Slufte' aangeduid. De Slufte zelf is een ongeveer 3 km lange kreek die in verbinding staat met de Noordzee. Bij hoog water stroomt daardoor zeewater het gebied in. In de Sluftervallei kronkelen tal van geultjes, ontstaan door het in- en uitstromen van het zeewater.

Aan de oostkant wordt de Sluftervallei begrensd door de in 1629 aangelegde Zanddijk, waardoor de eilanden Texel en Eijerland met elkaar werden verbonden. De dijk werd aangelegd door de inzet van paarden met 'molborden' (houten schoppen waarmee het zand werd opgeschoven). Op de zo ontstane dijk werd helm geplant, dat weer nieuw zand opving. De Zanddijk groeide in de loop der tijd aan tot een brede en hoge duinrand.

'DE SLUFTE' VANAF DE ZANDDIJK